

וא"כ לק"מ על הרמב"ם שהשמיט תקנה זו, דהרי מדבריו הנאמרים באמת בפירושו ידענו מה היה לו, כי הוא היודע ועד כי עתה לא תכון תקנה זו, דזה היה לפי מאכלם וארצם דוקא, וחילוף הזמנים והמקומות דין גרמ"א שנתבטלה תקנה זו.

★★

בגמ': ושיהיו אוכלים שום בע"ש כו' אשר פרו יתן בעתו.

פעם ישב בעל חיי אדם לפני מחותנו הגאון מוילנא נ"ע עם חבר תלמידיו בערב ש"ק, ושאל אותם הגר"א אם הכינו להם שום כפי תקנת עזרא, והשיבו לו הלא אשה עצורה לנו וא"כ ליכא לגבן תקנת עזרא. והשיב להם הגר"א: אם כן לא יהי מילה בשמיני.

המה ראו כן תמהו מהו השייכות ברית מילה לשום. אבל בעל חיי אדם ביאר הדברים על אתר, דהנה בגמ' נדה (ל"א ע"ב) איתא: מפני מה אמרה תורה מילה לשמונה, שלא יהיו כל העולם שמחים ואביו ואמו עצבים.

וקשה שהיום שבטלה טעם זה, שהרי אין אנו מטהרים בדם טוהר, ומכל מקום עדיין מלין בשמיני. הרי מוכח מזה שאף דליתא להטעם מ"מ מקיימין המצוה, וה"נ לגבי תקנת עזרא, אף למי שלא שייך אצלו הטעם, מ"מ שייך אצלו התקנה.

(עליות אליהו מעלות הסולם אות י"ב)

★★

בגמ': אשר פרו וכו' זה המשמש וכו' מע"ש לע"ש.

הגה"ק ר' נחום וידנפלד זצ"ל-ה"ד כותב בהערותיו שנדפסו בספר חדושי מהרי"ו (או"ח סי' רס) וז"ל:

העיר כ"ת משלטי הגבורים שאפשר לרחוץ ביום ה' לכבוד שבת אם א"א בערב שבת, והוסיף כ"ת דה"ה מיום ד' דמקרי קמי שבתא. אבל יותר חידוש בשטמ"ק ב"ק (פ"ב). לגבי עונה דאמרינן התם מערב שבת לערב שבת דלהכי תני כן לאשמעינן דמיום ד' ואילך כדאמר בנדה (ל"א.). חסידים הראשונים כו' ע"כ.

★★

ולא קראו בצפרא ויש לפנינו לכל הפחות ששה שלא שמעו קריאת התורה, אם יש עשרה אנשים יש להוציא ספר תורה ולקרוא בכדי לקיים מצות קריאה כתקנת חז"ל. ויעויין במ"ב סי' קל"ה סק"א. ומצאתי שכבר האריך בזה מרן בשו"ת שבט הלוי ח"ד סי' ט"ו ומייתי התם מעשה רב שעשו כן מרן ח"ס והגאון מהר"י אסאד זצ"ל כמבואר בשו"ת גורן דוד או"ח סי' ג' ושו"ת מהר"י אסאד או"ח סי' נ"א ואין אחר מעשה רב כלום. ויעויין עוד בשו"ת פרי השדה ח"ג סי' א' וסי' ב'.

★★

בגמ': וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים דורשי רשומות אמרו אין מים אלא תורה כו' כדי שלא ילינו ג' ימים בלי תורה.

במכתב מאליהו (ח"ג ע' 180) מבאר עפ"י דברי המהרח"ו זצ"ל שכמו שיש רמ"ח אברים ושס"ה גידים לגוף, כן יש רמ"ח אברים ושס"ה גידים לנשמה, וכל תהלוכות והנהגות הגוף, הוא צילום ומשל אל הנשמה.

וכמו ההולך ג' ימים במדבר שממה בלי מים יצמא למאוד, כן הוא בהנשמה שההולך ג' ימים בלי תורה, יצמא הנפש ויתעייף וישקוק לדבר תורה להרוות את עצמו בו.

★★

קשה הא בקרא כתיב שלא מצאו מים, ואיפה מרומז פה שלא יהי ג' ימים בלי תורה.

וביאר הגרי"מ פיינשטיין ז"ל (הובא במאסף ישורון כרך י"ד) דאם העם צמא ומבקשים וצועקים מים, אות הוא שחסר להם תורה, כי מי שיש לו תורה לא חסר לו כל טוב, ואין לו צורך לצעוק הבה לנו מים, וכמו שנאמר "דורשי ד' - לא יחסרו להם כל טוב".

★★

בגמ': ושיהיו אוכלין שום בע"ש משום עונה.

ז"ל החיד"א במחזיק ברכה (או"ח סי' ר"פ) וכד הוינא טליא שמעתי שמקשים על הרמב"ם שהשמיט תקנת עזרא הלזו, ועתה רואה אני בפירוש הרמב"ם למשניות (נדרים סוף פרק קונס יין) שכתב וז"ל והיה מנהגם לאכול שום בלילי שבת בתחילה לפי שהיה מסייע להם לפי מאכלם וארצם עכ"ל,